

neposredni moj predgovornik (Schreiner) rekoč: »Da smo mi nepristranski, tega nam ne morete odreči«. Da, pred dvema dnevoma ste pokazali, kako ste nepristranski, ko niste pripustili, da bi bili na postajah po čisto slov. zemlji, tudi slov. napisi. Tako ste nepristranski! Nadalje, gospoda moja, sem imel mnogo priložnostij videti in izvedeti, kako ste nepristranski tam, kake so šole tam, kjer ste jih po raznih slučajih dobili v svoje območje. Kake so te šole v čisto slov. krajih, kjer sta dostikrat le dva ali trije učenci nemške narodnosti! Takoj od prve ure se otroci že v nemškem jeziku podučujejo. Mislim toraj, da vse to dovolj priča, koliko je vaše hvalisanje, da ste nepristranski vredno! Sedaj pa še o nasvetu, ki se nam je predložil. Priznati moram, da je predlog, ako se kar tako pogleda prav nedolžen in kdor ne pozna razmer na spodnjem Štajarskem, ta bi moral roki sklenoti in reči: No, kaj pa najdete v tem predlogu? V tem oziru tudi grofu Stürgkh-u, ki naših razmer ne pozna, nočem ničesar očitati in sem celó uverjen, da on za-se misli, da je hotel s tem predlogom res kaj dobrega doseči.

Gospoda moja! V tem predlogu se bere: »za nemški pouk posebno zaslužnim učiteljem se naj iz zaklada dež. šol. sveta davajo nagrade« — kaj je to? Kako naj to umemo, saj se vendar ve — še danes je brati v časopisu — da so se neki groši — nočem jih natančneje imenovati — na spodnjem Štajarskem kaj pogostokrat rabili, pa le-ti sedaj že usehavajo in zato je treba za take učitelje druge groše priskrbeti. Jaz pa sem prepričan, da slov. učiteljstvo po teh groših ne bode segalo, ono bode svojo dolžnost storilo, ne da bi vsprejemalo teh grošev!

Cerkvene zadeve.

Duhovno veselje v Konjicah.

Mnogo so se nasprotniki našega naroda in naše vere prizadevali in se še prizadevajo, da bi ločili naše ljudstvo od duhovnikov ter njim izpodkopali vpliv na ljudstvo. Pa hvala Bogu, naše verno in nepokvarjeno ljudstvo se ni dalo zapeljati v nastavljenе mu mreže, spoštuje veliko več, kakor nekdanj, tako tudi še sedaj, svoje duhovnike kot božje poslance. To svoje spoštovanje razodeva dobro naše ljudstvo ob izrednih prilikah, tako n. pr. če se duhovnik od svojih faranov poslovil ali kedar nastopi novo župnijo.

Da verni prebivalci staroslavne Konjiške nadžupnije ne bodo zaostali za drugimi Slovenci v spoštovanju in ljubezni do svojih duhovnikov, o tem pač ni bilo dvomiti. To svoje spoštovanje so javno pokazali zopet ob prihodu novega nadžupnika vlč. gosp. Jerneja Voh. Želimo, da ta vez ljubezni med farani in dušnim pastirjem ostane vedno nespremenljiva.

Le v kratkih potezah Vam popišem znamenite svečanosti, ki so se vršile v Konjicah, dne 18. junija ob prihodu in v nedelje, dne 19. junija t. l. ob prvem nastopu novega gospoda nadžupnika.

Najodličnejši prebivalec Konjičke nadžupnije, svetli knez Windischgrätz je poslal v soboto, dne 18. junija lastni voz, vprežen v čile konjičke, novemu gospodu nadžupniku nasproti do Vojnika. Ne vemo, ali so se

pred letošnjim letom že kateri Konjiški nadžupnik pripeljali v to svojo faro tako slovesno. Ob meji Konjiškega sodniškega okraja so pričakovali svojega dušnega pastirja najvplivnejši možje iz Konjiškega trga in okolice, njim na čelu tržki župan in načelnik Konjiškega okraja gosp. dr. Lederer in okoličanski župan g. Šepic. V Stranica pa je pričakoval gospoda nadžupnika svetli knez Windischgrätz sam. Preveseli Konjiški župljani postavili so ob meji Konjiške župnije preko državne ceste krasen slavalok z napisom: Presrčen pozdrav veselih faranov novemu dušnemu pastirju! Zaporedoma bilo je postavljenih še več drugih slavalokov in mlajev, hiše ob državni cesti bile so čedno okrašene, z lepimi vencii ovit je bil tudi drog pri Konjiški mitnici. Kaj pa, da je svirala ob prihodu tudi vesela godba in so gromeli močni možnarji izpod Konjiške gore! Poleg farne cerkve so postavili visok mlaj vdani farani, iznad katerega je vihrala naša narodna zastava. Pa tudi druge zastave, zlasti cesarsko, smo videli.

Ljudstva se je okrog farne cerkve v soboto popoldne vse trlo; tržke gospé, njim na čelu svitla kneginja Windischgrätz, so se poklonile ondi novemu gosp. nadžupniku. Mlada kneginja podala je gospodu krasen sopek. Navzoči so bili ob prihodu zraven domačih tudi nekateri sosedni gospodje duhovniki.

V nedeljo, dne 19. junija se je vršila cerkvena slavnost. Došli so malone vsi duhovniki iz Konjiške in štirje gg. župniki iz Novocerkovske dekanije, v kateri so gosp. Jernej Voh dozdej pastirovali (pri Sv. Martinu v Rožnem dolu). Navzoči so bili Celjski gosp. opat Fr. Ogradi, korar stolnega kapitola v Mariboru gosp. dr. J. Križanič, profesor bogoslovja gosp. dr. Fr. Feuš, dekan Slovenjebistriški gosp. A. Hajšek itd. Slovesni vohod v nadžupniško cerkev pa je jako poveljalo nad sto v belo oblečenih deklic, katere so nosile svoj križ in svoje bandero s prelepo sliko brezmadežnega spočetja Device Marije.

Celjski gosp. opat, ki so pred štiri meseci govorili nagrobno besedo pokojnemu nadžupniku vlč. g. Fr. Mikusa, predstavili so z vbranimi besedami Konjiškim župljanom njihovega novega dušnega pastirja.

Ni mi treba omenjati, da so gosp. nadžupnik po cerkvenem opraviu vsled opomina sv. apostola Pavla pokazali svojo nam sicer že od nekdanj dobro znano gostoljubnost ter zraven zgoraj omenjenih velečastnih gospodov še druge odlične občane in prijatelje povabili k svoji mizi. Veselice v nadžupniškem dvoru se je vdeleževal c. kr. okrajni sodnik Ledinek, predsednik notarijatske komore za južni Štajar gosp. L. Baš itd. Še enega daleč na okrog dobro znanega gosta ne smemo zamolčati, ki se je radostnega srca vdeleževal Konjiških slavnosti, namreč častitljivi starček Matija Voh, oče gosp. nadžupnika.

Ali naj Vam zdaj še nastejem prisrčne napitnice, ki so se pri slavnostnem obedu vršile »v zlatih Konjicah«? Bilo bi zastoj, saj vem, da sem gosp. uredniku »Slov. Gospodarja« za svoj dopis prevzel precej veliko prostora, več, kakor sem začetkoma sam nameraval. Le to željo izrečem, ki se je one dni tolikokrat v Konjicah ponavljala: gospod nadžupnik, ki je to, osobito v naših dneh preimenitno in velevažno nadžupnijo v najboljši dobi svojega življenja nastopil, čvrst na duhu in telesu, naj to staroslavno nadžupnijo oskrbljuje in vlada v slavo Vsegamogočnemu, v čast naši domovini in v blagor svojim podložnikom prav mnogo, mnogo let!

—č—

Družbi sv. Cirila in Metoda je pristopil kot pokrovitelj s svoto 100 gld., vrli narodnjak g. dr. Fr. Stor, odvetnik v Ljubljani. Gosp. Anton Ostrožnik,

župnik in prvomestnik podružnice sv. Cirila in Metoda v Pamečah, je poslal 15 gld., nabranih na prav posnemanja vreden način. Dne 13. junija t. l. o godu gosp. Antona Šlandra v Starem trgu zbranih 15 gospodov Šmartinske dekanije pri Slovenjem Gradci je namreč na besedo preč. g. dekana dr. Šuca zložilo napominani dar naši družbi ter podalo s tem činom lep vzgled po slovenski domovini. Po g. J. Horaku smo prejeli 10 fl. kot dar dovoljen pri občnem zboru Ljubljanske meščanske vojašnice dne 12. junija t. l. »Prijetelji iz Opatije« so zložili in nam doposlali svoj drugi dar 5 gld. 70 kr. Požrtvovalna domorodkinja, g. Franja Špilar v St. Petru na Notranjskem nam je naklonila 5 gld., stotnik Zupančič v Toplicah 5 gld. in g. Fran Marešič, župnik na Lipoglavu, nam je namenil 2 gld. kot preostanek ob neki naročnini. V zadnji zahvali omenjeni pokrovitelj g. Ivan Gerdol, poleg dveh isterskih župnikov darovateljev po neljubi pomoti nazvan »župnik«, je posestnik v Škorlji pri Trstu. Iskrena hvala požrtvovalnim domorodcem in domorodkinjam, ki z lepimi darovi podpirajo namene naše družbe in se tako pripravljajo za bližajoči se praznik sv. Cirila in Metoda.

Odbor.

Gospodarske stvari.

Rudeča mušnica.

Spisal A. Kosi. *)

Izvestno ga ni med vami nobenega, ki bi videl ne bil že v gozdu lepo rudeče, belopikaste gobe. Morda si je mislil tudi tako, kakor sem si mislil jaz, ko sem jo videl: O zakaj vendar ni tako okusen, kakor je videti prijazen ta »možiček« z rudečo kapico ali pravilnejše z rudečim klobučkom! Ali ni mu upati, malopriden in ničvreden je ves, kolikor ga je.

Mušnica — tako se mu pravi — tudi mušja ali muhja goba je po naših gozdih sploh zelo navadna goba. Raste od meseca avgusta do oktobra ali sama, ali pa tudi v družbi z drugimi gobami; najbolj jej ugaja peščena zemlja. Mušnica ima vse one dele, katere ima vsaka popolno razvita goba. Recimo: mrežast micelij ali podgobje v zemlji, kocen ali bet s klobukom nad zemljo. Kadar pririje mlada mušnica iz zemlje, zavita je še v neko belo kožico. Ta kožica se pozneje pretrga in njeni ostanki ostanejo nekoliko na spodnjem koncu kocena, nekaj jih je pa kot pike ali bradovice na površju rudečega klobuka; včasih tudi kot majhen obroček na kocenu ali betu.

Klobuk mušnice je iz početka okroglast, pri popolno razvitih gobah precej širok. Škrlatno rudeče površje je posuto z belimi bradovicami, ki so, kar sem že omenil, ostanki kože, v katero je zavita mlada mušnica. Ako obrnemo klobuček ter si ogledamo njegovo spodnjo stran, najdemo, da plodna plast ni sestavljena iz cevek, kakor pri globanji, ampak iz samih tenkih, belih listkov ali platnic. Zategadelj prištevamo mušnico, kakor tudi vse druge gobe z jednako urejeno plodno plastjo, rodu platničaric ali listkarič. Znano vam je, da je pri gobah cevničaric ali pri gobanih trös v cevkah, iz katerih je sestavljena plodna plast. A kje je pri platničaricah? — Pri teh glivah visi trös prosto na listkih ali pa je med

njimi skrit. Kocen, na katerem tiči klobuk, je precej visok, poln, včasih tudi votel. Nekoliko više od kocenove sredine vidi se majhen bel, včasih tudi rumenkast obroček. Spodnja stran kocenova, ki je precej debela, pa je obrobljena z neko luskinasto kožo.

Mušnico prištevamo najbolj strupenim gobam, zakaj nje užitek ima zelo hude posledke. Če bi kdo mušnico použil, žgalo bi ga najprej hudo v grlu, potem bi ga strašno žejalo in še prej, ko bi želodec gobo prebavil, bljeval bi nesrečnež hudo. Ali le malokdaj izbljuje bolnik kosce te strupene gobe. Če se pa to zgodi, pa je že navadno minila največja nesreča. Ali poslušajte, kaj se zgodi, če so kosci mušnice ostali v želodcu! Zastrupljenca vije krč, vzame mu govor, z zobmi škriplje in je tak, kakor bi bil stekel; navadno v kakih 24 urah umrje.

Od kod je dobila mušnica svoje ime, znano je vsakemu. Mušnico namreč režejo na majhne kosčke, polivajo jo z mlekom ter jo postavljajo muham, da pocepajo. Kolikokrat se je že zgodilo, da se je pri tem kak sladkosneden otrok zastrupil! Pil je neposlušnež muham pripravljeno mleko, misleč, da se česa dobrega napije. Stariši naj ne puščajo takih stvari na prostorih, katere otroci lahko dosegajo, a vi otroci, ki ste že nekoliko večji ter tudi pametnejši, pazite na svoje manjše bratce in sestrice!

Toliko bodi o gobi mušnici dovolj! Otroci moji, jaz poznam še neko drugo gobo platničarico, katero ste vi znali že mnogokrat v gozdu neusmiljeno pohodili in pomandrali misleč, da ste uničili malovredno mušnico, in vendar ni bila mušnica. Da bi vedeli vi otroci, kako okusna je ta goba, gotovo bi jo utrgali ter z veseljem ponesli domov materi, da vam jo pripravijo v jed. Ze stara ljudstva n. pr. Rimljani so jo kaj radi jedli. Kakšna pa je ta okusna goba, ki bi jo lahko celo s strupeno mušnico zamenili? Je-li zelo podobna mušnici? Tako vprašate in uganili ste. Na prvi pogled je karželj — to je namreč ime te gobe — mušnici res zelo podobna, a če si jo ogledamo natančneje, opazimo precej, da so listki, iz katerih je sestavljena plodna plast, istotako kocen, ružnate barve, a ne bele, kakor pri mušnici. Sploh je pa vse meso karželjna rumeno, in taka postane tudi voda, v katerej se kuha ta goba. Razločuje se pa karželj tudi v tem od mušnice, da ima na površji lepega rudečega klobuka mnogo večje pike ali bradovice od mušnice. Navadno pa je površje klobukovo brez bradovic, lepo gladko.

Stari Rimljani so imenovali to gobo »Agaricus caesareus«, t. j. cesarska goba. To ime določno priča, da so karželj zaradi njegovega okusa celo cesarji in kralji najraje uživali.

Po krajih na Slovenjem Štajarskem, po katerih se karželj uživa, pravijo tej platničarici: blagev ali tudi oglavka. Toda krajev, po katerih bi si upali uživati blagev ali oglavko, ni mnogo. A to prihaja od tod, ker je malo takih ljudi, kateri bi znali ločiti karželj od mušnice.

Karželj raste po vsej južni Evropi, najraje po hrastovih gozdih. Južno podnebje mu ugaja mnogo bolj od severnega. Mlad karželj je jednako mladi mušici zavrt v neko tenko belo kožo, in ker ima takrat precejšnjo podobnost z jajcem, pravijo prebivalci po nekaterih krajih mladim karželjem tudi jajca.

Sejmovi. Dne 8. julija pri Sv. Juriji na Pesnici, na Hajdinji in v Pišecah. Dne 11. julija v Oplotnici. Dne 12. julija na Planini, v Rogatci in v Šostanji. Dne 13. julija v Ločah. Dne 15. julija v Arveži.

*) To razpravo smo vzeli iz II. zvezka »Zabavne knjižice za slov. mladino«. Urejuje in izdaja jo g. Anton Kosi, učitelj v Središču in jo mi radi priporočimo slov. staršem, naj jo naročijo za svoje otroke, ki še hodijo v ljudsko šolo. Razven te »poučne črtice« ima še v drugem zvezku »pripovedni del« 13 pripovedek, zatem kratkočasnice, uganjke, razne stvari itd. Zvezček se dobi po 15 kr. pri g. izdajatelji v Središču.